

Hlej, tu je waš Bóh!

**Cionje, ty předarjo radosće,
stup na wysoku horu. Jerusalemje,
ty předarjo radosće, pozběhn swój
hlós z mocu, pozběhn jón a njeboj
so! Praj judowym městam:
Hlej, tu je waš Bóh!**

Jezaja 40,9

W léce 539 do Chrystusa započá so zbožowny čas za židowski lud. Kral Kyrus dowoli wusydlenym židam w Babylonje, zo smědža so do Jerusalema nawrócić. Tam smědžachu sej zaso swój templ natwarić, kotryž bě kral Nebukadneccar zničič dał. Haj, Kyrus samo znowanatwar Jerusalemskeje swjatnicy pjenježnje a moralisce podpěrowaše. Nimo teho spěchowaše tež zdžerženje židowskeje řeče. Archeologoj su wuryli stołpy z jeho časa, na kotrychž steja wjacerěčne napisy. To rěka, zo respektowaše tež řeče svojich poddanych.

Kajke zbožo za židow, zo smědžachu so zaso do domizny nawrócić! Skónčnje mějachu zaso swoje tradicionalne městno, hdžež běše Bóh přitomny. Mějachu zaso swjatnicu na horje Cion, najswjećiše městno swogeho nabožneho žiwjenja.

W tutym času wustupi profet Jezaja. Wón wuzběhowaše Kyrusa jako „žalbowaného Knjeza“, kotrehož bě Bóh wjedł, zo bychu so durje za židow wočinili a so wšitke wrota wotewrěli. (Jez 45,1) Wosebje pak wozjewi Jezaja Božu hnadu, kotraž so cyłemu židowskemu ludje dósta. „Rěčće z Jerusalemom wutrobnje a předuje jemu, zo so jeho wotročstwo skónči, zo je jeho wina wodata.“ (Jez 40,2) Bóh je zaso mjez nami! Wšitko budže zaso tak derje, kaž je prjedy było. Hlej, tu w templu bydleše zaso Bóh.

Židža njemóžachu elan a wjeselo přenjeho započatka předžeržec. Cyle tak krasna, kaž sej to předstajichu, woprawdži-

tosć w znowa natwarjenym Jerusalemje njebě. Časy nadžije so wotměnjachu z časami přeslapjenjow a zadwelowanja. Někak džěše dale, přez wjace stow lét.

539 lét po Kyrusu sta so najwjetši džiw w židowskich stawiznach: Bóh zjewi so na cyle nowe wašnje mjez svojim ludom. Ale tónkróc njebě hižo Jerusalem wuzwolene městno Božej přitomnosće. Běše to małe předměsto Betlehem. Běše to w hodownej nocy, zo wozjewi jandžel pastyrjam na polu, zo je so Bóh zaso zjewił: „Njebojće so! Hlej, připowědam wam wulke wjesele, kotrež so wšemu ludje dóstanje, přetož wam je so džens Zbóžnik narodził, kotryž je Chrystus, Knjez, w Dawidowym měsće.“ (Lukaš 2,10–11)

Z narodženjom Jezusa Chrystusa spjelni Bóh dalši króc swogje slubjenje, zo chce

so na wěstym městnje zjewiće. Njebě to Jerusalemski templ, w kotrymž so Bóh nětko zjewi, ale hródz w Betlehemje. „Hlej, tu je waš Bóh!“ Tute słowo Jezaje, kotrež měrješe so na znowanatwar templa w času Kyrusa, plačeše wot nětko za Božeho Syna, narodženeho w Betlehemje.

Stawizny Jerusalemskeho templa su zakónčene. Hdyž bu wot romskich wojakow w léce 70 po Chrystusu zničeny, skónči so jeho čas jako městno Božeho wobydlenja. Za nas je Jezus Chrystus městno, hdžež so Bóh zjewi. Kóždy, kiž pyta Boha, kiž so žedzi za jeho zjewjenjom, dyrbi na Chrystusa hladać, na jeho słowa a na to, štož je wón za nas činić. Podajmy so potajkim do Betlehema k žłobej w hródzi, zo bychmy móhli prajić: „Hlej, tu je waš Bóh!“

Jan Malink

Prózdniěna naroda w cyrkwi Božeho naroda w Betlehemje

Foto: archiw PB

Hodowna paslenka

Lube džěci,

zawěsće w adwentnym času rady poprjančki pječeće. Džensa sym wam recept za wosebite poprjančki přihotowała. Tute poprjančki móžeće cyle po swójskich přecach wudebić a z nimi potom adwentny kwěcel abo Božodzěsowcy štom pyšić. Čěsto pak njeměli radšo woptać, wone woprawdže njesłodži, je to mjenujcy selowe čěsto.

To wšitko trjebaće:

- 1 šalku sele
- 1 šalku muki
- 6-8 lžicow wody

Změšejće a stołkajće wšitke přidawki na mjehke čěsto. Je-li čěsto překrute, přidajće hišće trochu wody, je-li přemjehke, to přidajće trochu muki. Zawěsće wam maćerka, nan abo starši bratr abo sotra při tym pomhaja.

Čěsto wukulejće na z muku posypanej wulkej desce. Nětko móžeće z njeho poprjančki cyle po swójskich předstawach wukatać. Mi však so hwězdy, měsački a wutrobički jako hodowna pycha najlěpje lubja.

Mysliće tež na to, do kóžděho poprjančka džěrku točić, přez kotruž móžeće potom nitku abo pisany bančík čahnyć.

Za to so troska abo drjewjany štabik najlěpje hodžitej.

Rys. J. Krygarjowa

Lube džěci,

znajeće poprawom nowolětka? Ně? To su małe figury, kotrež dachu naši serbscy prjedownicy na Nowe lěto swojemu skotej sobu do picy, zo by w přichodnym lěće derje narostł a strowy wostał. Skotej dachu zwjetša figuru wotpowědneho skočěca, potajkim honačej honača, kruwje kruwu a swinjeću swinjo. Tež kmótrů darichu svojim mótkam tajke figury. Jara woblubowany běše tu jěchar na konju. Nowolětka pječechu hozpozy něhdy z njekisaneho čěsta abo z horjeka wopisaneho seloweho čěsta, a to w času mjez hodami a silwestrom.

Wjele wjesela při paslenju a pječenju přeje wam
Janina Krygarjowa

Poprjančki kładźće na blach a pječeće je w pjecy z něhdže 150 °C, štož traje něhdže 30 mjeńšinow. Hdyž su poprjančki wochłódnjene, pomolujće je z wodowymi barbami.

Z tuteho čěsta móžeće tež figury formować a pomolować. Snano pytaće hišće ideju za hodowny darik – móžeće małe wěńčki plesć, swěćniki paslič, chłěbuški a tykančki za klankowu chěžku formować ...

Žohnowany adwentny a hodowny čas

preje wšitkim čitarjam,
dopisowarjam a dobroćelam

redaktorka Pomhaj Bóh

Adwentnička w Budyšinje

Na druhej njedźeli adwenta, 8. decembra, swjeća so serbske kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi popołdnu w 14.00 hodź. Po tym zhromadzi so wosada na farje k adwentničke ze swačinu, bjesadu a spěwanjom. W 16.00 hodź. smy přeprošeni na adwentne spěwanje do Michałskej cyrkwy. Pod nawodom knjeni Ramony Höhnowej zaklinči dohodowna hudźba a spěwaja so w serbskej a němskej rěči adwentne kěrlušy. Wšitcy su wutrobnje přeprošeni.

Wopominanje Jana Michała Budarja

Składnostnje 300. narodnin Jana Michała Budarja wotměje so pónđzelu, 9. decembra, w 14.00 hodź. swjatočnosť z wotkryćom wopomjatneje tafle při jeho ródny domje w Hornjej Hórce, Při nawsy 5 (Am Dorfplatz 5, bywše Halkec kubło). Na tute počesćenje dobroćela Serbow su wšitcy zajimcy wutrobnje přeprošeni.

Domizniske towarstwo Hornja Hórka
Diethard Mardek

Adwentny koncert

21. decembra, sobotu do štwórteje adwentneje njedźele, wuhotuje chór Serbskeho gymnazija swój tradicionalny adwentny koncert w Michałskej cyrkwi. Koncert nawjeduje tachantski kantor Friedemann Böhme. Započatk budže w 17.00 hodź.

Nyšpor a hodownička

Budyska katolska wosada přeprošuje ewangelskich Serbow na ekumeniski nyšpor njedźelu, 5. januara, w 14.30 hodź. do cyrkwy Našeje lubeje knjenje. W 15.30 hodź. přizamknje so tradicionalna hodownička na Benowej žurli Montessorijowej šule na Tzschirnerowej ze swačinu a hodownym programom.

Jandželina

Hižo so címička, byrnjež je hakle popotdnju w třoch. Dróhi su mokre wot napróšeneho dešča a wjedrowa wěšćerka po lužiskim kraju swoje zymske blady šěri. Prjedy hač budže cyle čma, dyrbju hišće na lúbju, sej Franciska předewza, wšako je jutře přeni adwent. Kista z pyramidu a dalšej hodownej pychu je wulka a čežka. Po wuskich schodach žonglěruje ju do swojeho bydenja. Kedźbliwje wotwali z papjerca štyri-schodženkowu pyramidu. Jako dohlada so trubjacych jandželow na hornim talerju pyramidy, dopomni so na swojeho najlubšeho jandžela a započina za nim pytać. Hdže jenož je, dokal sym jeho zrumowała? Franciska wučehnje wšě móžne tyzki z kulkami, škleńčanyimi ptačkami, swěčkami a lametu. Nihdže pak swojeho najlubšeho njenamaka.

Poprawom wšak wona tajka jandželska njeje. Tola za čas jeje chorosće su so wjacore drjewjane a płatowe jandžele nahromadziłe a wona je započala wo swojim počahu k jandželam rozmyslować. Druhdy je sej za přebytk w chorowni skradžu tajkeho małkeho pěstona do kófra tyknyła a figuru w kamorčku při łožu schowała. Hdys a hdys je ju potom do ruki brała a něšto začuwała, štož njeda so ze słowami wopisować. Kaž bychy žołmy drjewa do duše płuwali a ju wohrěwali.

Hdže pak móht jandžel być? Je sebi cyle wěsta, zo bě loni tež jeho do hodownej kisty položila. Wšitke druhe je namakała, nic pak teho, kotrehož najradšo ma. Je stworjeny z tři- a štyriróžkatych čelesow ze swětneho drjewa. Tež křidle wuńdžetej bjez barokoweho skulojćenja. Ani prawe wobličo nima. Přiwšěm wuprudža žónsku dynamiku, čehoždla Franciska jeho Jandželinu mjenuje.

Wona pyta dale a nadeńdže adwentny kalender Drježdžanskeje cyrkwyje Našeje knjenje. Najwyše wohnješko lońšeho kalendra da so zlochka wočinić. Na wobrazku je widzeć běły šwižny jandžel ze žolty-maj křidłomaj. Jako džečo je raz podobneho jandžela namolowała a so tehdy maćerje woprašala, hač dawa tajkeho tež we woprawdžitosći. Mać bě wotmołwiła, zo nic, ale zo móže čłowjek poselstwo Boha přez jandžela začuwać. Zrozumiwa wotmołwa to za Francisku tehdy njebě. Pozdžišo pak dopózna, zo jewja so jandželjo w cyrkwach husto na wjercham bliskich městnach. W mólbach nad wołtarjemi znošuja so křidlate postawy. Jich čěta zdadza so być lochke. A druhdy pokazuje so w bliskosći sowa, kaž by swoju duchapopnu nócnu móc poskićić chcyła.

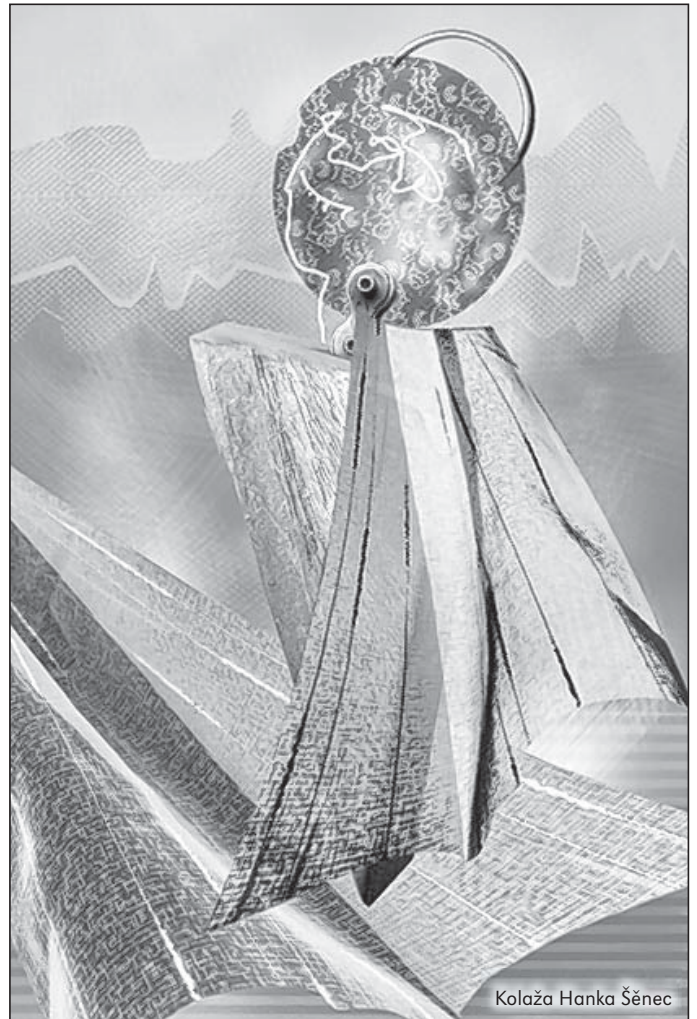
Čim dlěje Franciska wo jandželach rozmysluje, čim bóle ju zajimuje. Loni, jako bě krótko do hód w Alpach sněhakować, měješe tajke spodžiwno dožiwjenje w ho-

rach. Na wonym dnju bě mało ludźi při liftach. Sněh so w slónnych pruhach bajkojće zyboleše. Franciska čuješe so we wysokosći dwaj tysac metrow njebjesam jara bliska. Wóčko móžeše do njesměrnych dalokosćow sahać a zbožowne začuće ju wobja. Čuješe so swobodna. Hačrunjež bě jej wědome, zo je to iluzija, chcyše tónle wokomik za sebje podlěšić. Poda so zboka předpisaneje čary. Wědžeše džě, zo ju nichto njepyta, dokelž je so na tutym dnju wot skupiny wotsaliła, kaž to husćišo činješe, zo móhta spěšnosć na deskomaj sama postajować a sej po swojej woli džen zarjadować. Dokelž njebě čara wujězdžena, dyrbješe na hórki a dólčki wosebje kedźbować. Někotre čěrje wšak na to pokazaču, zo njebě Franciska přenja, kotraž jědžeše tu zboka wupokazaneje čary. Słyšeše jenož hwizdanie swojeju sněhakow.

Bližeše so drjewjanej chěžce wosrjedz zasněženych jědlow. Jako pozasta, spózna, zo je to hórška kapačka. Jenož tři ławki w njej stejachu. Franciska so posydny a zadycha nutrnu čišinu. Wokomik pozdžišo pak začuwaše nje-měr runja miškorjaty swěčkam, kotrež, na wołtarju stej, kapačku wuswětlichu a z hórskoho drjewa rězbarene jandžele na scěnje wobswětlichu. Jich sciny so sylnišo pohibachu, jako do kapački nadobro brodaty starc zastupi. Franciska bu ze swojich mysłow wutorhnjena. Dohladawši so jeje, muž kapačku mjelčo zaso wopuści. Naraz bě wotwonka tajke škrabanje słyšeć a po chwilce słabe klepanje. Franciska bu wćipna a džěše won. Při scěnje kapački steješe rěbl a na srjedžnych štelkach wony brodaty muž, kotryž při wohnje po wšěm zdaću něšto wuporjedžeše. Wona hladaše po rěblu dale horje a jaskrawy zybol jej do woči kałase. Slóncu ju slepješe, zo dyrbješe so wotwobroćić. Před wočomaj poča so jej bórkotać,

wobrys we wokolinje so zmjehčichu a do so spłunychu. Čuješe so nadobo kaž na wjerčatym karuselu. Pytny hišće, kak jej noze službu zapowědžištej.

Jako w sněze ležo pomatu k sebi přińdže, spózna nad sobu starosćiwu mjezwóč starca a traješe chwilu, prjedy hač sej Franciska wuwědomi, hdže scyła je. Přecelny starc chcyše ju ze sanjemi do chorownje dowjezc. Tola wona džakujo so wotpokaza, na krótke wokomiki womory bě so w poslednich lětach zwučiča. Jako so na pózdni popotdnju do hotela

Kolaža Hanka Šěnc

nawróci a za klučom w anoraku pytaše, wucahny ze zaka małkeho jandžela ze swětneho drjewa, kotrehož njebě do tego hišće ženje widžata ...

A wonu Jandželinu nětko hižo hodžinu dołho pyta. Znowa kramosći we wulkej kisće. Tola podarmo. Na blido staji Franciska pyramidu a wupyta z faška stwineho kamora swěčki. Runje chce přenju swěčku do pyramidy tyknyć, to so drjewjaneje postawy dohlada. Mjez paštyrjom a wowcami drěmoce woměrje jeje Jandželina.

Měrana Cušcyna

Zwobraznjene stawizny Hodźijskich kónčin

Nowa kniha wo wsach Hodźijskeje wosady a jeje wokoliny čily zajim zbudžiła

„Göda und Umgebung in alten Bildern. Hodźij a wokolina w starych wobrazach“ rěka kniha, kotruž je sobudželač Ludoweho nakładnistwa Domowina Siegfried Casper zestajił a lětsa wudał. Na jeje předstajenju kónč meje w Budyskej Smolerjec kniharni je awtor, kotryž ze Zemichowa pochadza a džensa w Brězy bydlí, wo nastaću knihi rozprawja. Nastork bě jemu swjedžen tysačlětneho wobstaća Hodźija w léce 2006, wosebje tehdy wušła reprezentatiwna stawizniška kniha a wustajeńca historiskich pohladnicow. Tak započa ze swójskeho zajima za dalšimi pohladnicami wo Hodźijskich kónčinach a bórze tež za historiskimi fotami a wobrazami w priwatnym wobsydstwje a w archiwach kaž tež za powěsćemi a rozprawami w němskich a serbskich nowinach slědźić. Z teho měješe nastać kniha, kotruž chcyše w Budyskim nakładnistwje wudać, štož pak z hospodarskich přičin móžno njebě. Tak da so S. Casper sam do džěta. Kolegojo z LND přeložowachu wurězki ze serbskich nowin do němčiny a dobry znajer Hodźijskich stawiznow dr. Georg Krahl z Budyšina přewza lektorat. Z pomocu fachowca z LND Handrija Bjeńša přewza S. Casper sam wuhotowanje a da knihu lětsa nalěto w Lipsku čišćeć. Wša česć tajkemu woporliwemu džětu!

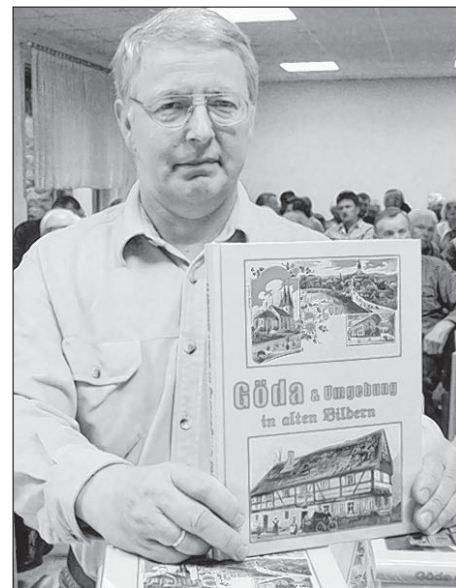
Ze swojeho w běhu lět nazběraneho materiala je S. Casper 800 wobrazow wupytał. Na 240 knižnych stronach předstaji wón dohromady 55 wsow, z nich 32, kotrež přisušuju Hodźijskeje gmejnje, a 23 dalšich z mjezowacych komunow. Předstajenje wsow stawa so po alfabetiskim rje-

Znamješko serbskeho towarstwa „Jaromer Imiš“

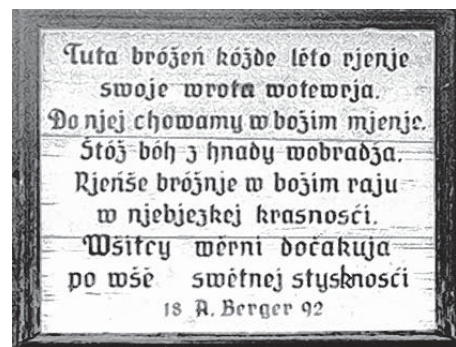
dže, započejó z „Birkau/Brěza“ a zakónčejo z „Zscharnitz/Čornecy“. Wo kóždej wsy poda awtor spočatnje zakładne daty: němске a serbske mjeno, ležownostnu kartu a časowu tabulu z ličbami wobydlerstwa a z wažnymi podawkami. Zakładnemu předstajenju sčěhuja zwobraznjenja (póstowe karty, foto, mólby, grafiki, kołki) a zwjetša tež teksty (wopisanje markantnych twarjenjow, kaž cyrkwjow, šulow, korčmow, kubłow a młynow; epizody a powěsće wo padustwach, njezbožach, mordarstwach a wohenjach) ze wšelakich časow, zwjetša z 19. a 20. lětstotka. Při tym je wobjim, kotryž so jednotliwej wsy wěnuje, dosć rozdžělny a saha wot jedneje strony (Bóšericy) hač do 14 (Huska) a 28 stron (Hodźij). Ličba stron drje je wotwisna předewšěm wot wulkosće a wuznamna wsy a wot teho, kelko materiala je awtor k njej namakał. Wuzběhnyč so ma, zo je wón jenož tajke wobrazy a informacije wubrał, kotrež so w knize k tysačlětnemu jubileju Hodźija njenamakaja. Tak njewidzi w swojim wudaću konkurencu, ale wudospołnjenje k hižo předležacemu zwjazkej Hodźijskich stawiznow. Mnoho wobrazow a mało teksta kaž tež krótke a wotměnjawe słowne přinoški wotpowěduja zwučenosćam mnohich džensnišich recipientow a wabja do wólneho listowanja.

Tež ze serbskeho wida skići kniha tójšto zajimawosćow. Tak čitar zhoni, zo mějachu w Bolborcach něhdy serbsku korčmu a w Hodźiju serbske krajne sudnistwo. Znamješko serbskeho towarstwa „Jaromer Imiš“ w Hodźiju pokaza na narodne prócowanja w 20tych lětach zašeho lětstotka. Zo je z Hodźijskich kónčin tójšto wuznamnych Serbow wušło, wuwědomi so wobhladowarjej na zakładže zwobraznjenja ródnych abo bydlenskich domow Pětra Młónka w Džiwoćicach, Korle Awgusta Fiedlera w Njezdašecach abo Šewčikec bratrow w Baćonju. Wobrazy žonow w serbskej drasće pochadžeja wšitke z katolskich wsow, wšako bě drasta mjez ewangelskimi Serbami wokoło 1900 hižo w dalokej měrje wotemrěta. Fota bywšeho Křižanec kubła niže Hodźijskeje fary, w kotrymž staj bratraj-fararjej Jan a Korla Křižan wotrostłoj, pochadžeja z wobsydstwa njeboh Marje Herrmannoweje z Rakec, kotraž wozjewi je hromadže ze swojimi dopomnjenkami na tute kubło w juniskim čisle Pomhaj Bóh lěta 2006. Bórze po tym dóstachu so fota na naprašowanje S. Caspera z redakcije serbskeho ewangelskeho časopisa direktnje k njemu. Uni-

Awtor Siegfried Casper ze swojej knihu wo Hodźiju

Foto: C. Schumann

Serbske hrónčko z lěta 1892 na Bergerec pólnje bróžni w Njezdašecach

Repro: SKA

katny časowy dokument je tež foto napismoweje tafle ze serbskim hrónčkom, kotruž da ratar A. Berger w léce 1892 na swojej pólnje bróžni w Njezdašecach připrawić. Bróžnja a tafla stej so dawno pominyły – derje tuž, zo stej w knize tež za přichod dokumentowaneje.

Kniha je so mjez wobydlerstwom zapřijatych wsow derje přiwzała. Hižo štyri tydženje po jeje wudaću bě cył nakład we wysokosći 550 eksplarow předaty. Mjeztym je nazymu hižo druhi nakład wušoł, w kotrymž je awtor někotre wobrazy wuměnił. Přejemy knize, kotraž je za 20 eurów mjez druhim tež zaso w Budyskej Smolerjec kniharni na předań, zo by zajim za nju dale trał a zo by mnohich čitarjow k swójskej zaběrje z lokalnymi stawiznami pohonjała. To by wěsće był najrjeńši džak awtoorej za prócu, kotruž je z wudaćom tu-teje spodobneje knihi na so wzał.

Trudla Malinkowa

Siegfried Casper, *Göda und Umgebung in alten Bildern. Hodźij a wokolina w starych wobrazach*, 2013, 240 stron, 20 eurów

Historiski napohlad cyrkwyje a kěrchowu w Hodźiju.

Foto: repro S. Casper

Přez „kuzłarstwo“ do Texasa

Wo serbskich powěsćach na wědomostnej konferency a na wopyće w Serbinje

Loni w najhorcyšim lěčnym času přizjewi so młody Američan w Budyskim Serbskim instituće. Předstaji so mi jako student nabožnych a slawistiskich studijow Texaskeje uniwersity w Austinje a bě po puću w Českej a wuchodnej Němskej, hdžež wopytowaše předewšěm stare knihownje, kaž najstaršu wědomostnu knihownju Sakskeje, Radnošulsku knihownju w Šwikawje, abo knihownju Praskeho Narodneho muzeja.

Jason Roberts zajimowaše so za kuzłarske knihy, to rěka za jednu z najstaršich literarnych tradicijow srjedźneje Europy, z kotrejž su so hač dotal předewšěm nabožinscy wědomostnicy a ludowědnicy zaběrali, a to chětro njekontinuowanje. W knihowni Serbskeho instituta wón wězo podarmo za eksemplaram tutoho žanra pytaše. Město toho wužichmoj čas za žiwu rozmołwu wo ludowych powěsćach, kiž rozprawa jeja wo kuzłanju resp. wo ludžoch, kotřiž to w zašłym času wobknježachu – na škodu, předewšěm wšak na dobro druhich.

Dopomnich so na zaprakerku Hanu Marju Iseltowu (1875–1961) z Wotpočinka a na nahrawane dopomnjenki na nju, za kotraž słuša džak knjezej Markej Grojlichej. Hojerka bě w swojim času w hatnej krajince sewjernje Budyšina znata „mudra žona“, přetož hoješe wuspěšnje chorych ludźi a chore zwěrjata. Tohodla so ludžo na jeje „činki“ tak derje a přez wjacore generacije dopominachu. Hač měješe wona swoju wědu z hojerskeje abo z „kuzłarskeje“ knihy, wšak njeje znate.

Mi znajmjeńša dopomhachu moje bóle připódlu nazběrane znajomosće wo kuzłarskich knihach k jězbje do Texasa. Na kóncu naju rozmołwy Jason mjenujcy namjeto waše, zo by z pomocu wšelakich katedrow uniwersity konferencu na tutu temu organizował a mje jako přednošowarku přeprosył.

Konferenca w Austinje

A tak lećach – spěšnišo, hač běch sej hdy myslila – do texaskeje stolicy Austina a wopytach samo so wě tež potomnikow serbskich wupućowarjow w bliskim Serbinje. Konferenca wotmě so lěta 5. a 6. haperleje. Bě nas 14 referentow ze wšelakich disciplinow, kotřiž wuwice a wuznam kuzłarskich knihow mjez 15. lěstotkom a přichodom hódnoćachu.

Po přecu organizatorow wěnowach so tematicke kuzłarskeje knihy jako motiw ludowych powědanjow a popularneje literatury, ke kotrejž słušatej na příklad wot Měrcina Nowaka-Nječhorńskeho ilustrowana kniha „Mišter Krabat“ abo po cyłej Němskej a Awstriskej znaty roman za młodostnych „Krabat“ wot Otfrieda Preußlera.

Dr. Susanne Hozyna z Budyskeho Serbskeho instituta w rozmołwje ze 96lětnj Lorine Bamžowej w serbskim muzeju w Serbinje

Foto: Texas Wendish Heritage Society

Jason Roberts zepěraše so w swojim přednošku na rozmołwy z ludźimi z wokolinje Serbina, kiž běchu jemu powědali, zo běchu so někotři stari serbscy wupućowarjo w zašłosći na dźiwne kumšty wustejeli a ze sedmej knihy Mójzasa operowali. Hačrunjež běchu jara pobožni, bě so tola jedna tajka kniha z Łužicy přez morjo do noweje domizny dobyta. Pozdžišo běchu strašnu knihu w Serbinskej studni zatepili, zo njeby so do njeprawych rukow dóstała – tež to je jedyn z motiwow ludowych powědanjow, kiž je w Europje jara rozšěrjeny a znaty.

Wopyt w Serbinje

Za wopyt w Serbinje mějach jenož dwaj dnjej časa. Ludžo tam so přez kóždoho wopytowarja z Łužicy wjesela a jeho na bjesda přepraša. Tak je so na příklad Ralph Bamsch (Bamž) ekstra džen zašo z dowola wrócił, zo by so hromadže ze swojej maćerju, 96lětnj Lorine Bamžowej, na zetkanju wobdžělic móht. Wona znaje hišće někotre serbske hrónčka a džěcacy spěw „Zady našej pjecy“. Powědaše tež, zo nje seše k hodam „rumplich“ džěćom stódkosće, mjez tym zo Ralph rozprawaše, zo staj jeje staršej, potajkim jeho džěd a wotka, přeco serbsce rěčaloj, hdyž nochcyštaj, zo by wón jeju rozumił. Dokelž bě wćipny hólčec a žadyn „dumlak“, je sej wón tajnje tójšto serbskich wobrotow přiswojił, štož wšak hewak w swojim žiwjenju njeje wjace trjebał. Na wobroty kaž „domoj jěć, piwo pić“ so hišće dopomina. Wón rěčeše němsce ze mnu, štož klinčeše, kaž by něchtó z Kotec abo Łuska pola Wósporka rěčał.

Hattie Schautschick (Šewčikowa) je člonka skupiny „noodle-ladies“. To su žony, kiž so kóždy tydžen w rumnosćach serbskeho muzeja w Serbinje zetkawaja a po starym recepce z muki, wody, sele a jejow

„serbske nudle“ džěłaja, kaž je to na příklad moja wotka spočatk 1970tych lět hišće činiła. Wona bě čěsto přeco jara čěńke wuwalała a ja mějach šlapki krać, kiž dyrbjachu potom znajmjeńša přez nóc schnyć. Cyła kuchnja při tym za čerstwymi nudlemi wonješe. 40 lět pozdžišo mi runje tuta wón z mojeho džěćatstwa w Texasu ze Serbinskeje nudloweje stwički napřečo wěješe, hdžež mi knjeni Šewčikowa wuslědki dnjowskeje produkcije pokaza. Tity z napismom „Wendish noodles“ předawaja we wobchodach a na wikach we wokolinje. Dobytk słuša serbskemu towarstwu, kotrež z toho wšelake kulturne projekty financuje a tež socialnje potrěbných podpěruje.

„Charity“ (dobročelstwo) so tam jara chutnje bjerje a je – hladajo na hubjeny system chorobneho zawěsćenja w USA – trěbny srědk mjezsobneje pomocy. Spóznach, zo spěchuje mysl na móžnu potrěbnosć w starobje w tajkim so šěroko rozpřestrěwacym sydlskim rumje kaž tam zhromadnosć ludźi – tež potomnikow serbskich a němskich wupućowarjow wokoło Serbina. Dobře wukubłanje abo džěłowe městna wabja drje młodych daleko přeč, ale mnozy z nich so po 30 abo 40 lětach zaso tam wróća, hdžež su po rodže resp. swójbnej přislušnosći džěl hižo wot staršej hajeneje zhromadnosće, za kotruž so potom tež angažuja.

Wo tym swědča nic naposledk tež narowne kamjenje, kiž so z kěrchowow njewotstronja, dokelž je dosć městna. Tak móžemy tam nam z Łužicy znate swójbne mjena čitać, kaž Domann, Fasje, Krautschick, Melde, Mirtschink, Mitschke, Moerbe, Unger – a mjez nimi lědma ameriske abo španiske mjena. Tež to bě jedyn z hłubokich začisćow, kiž nazhonich na swójej jězbje do Texasa. **Susanne Hozyna**

Wopominamy Jana Michała Budarja

Před 300 lětami so w Hornjej Hórcce adwokat, ryčerkubler a dobroćel Serbow narodžił

Dnja 9. decembra budže tomu 300 lět, zo je so w Hornjej Hórcce narodžił Jan Michał Budar, jedna z najimpozantnišich wosobow serbskich stawiznow. Wón bě syn ryčerkublerja, wopyta gymnazij w Budyšinje, studowaše prawnistwo w Lipsku a sta so potom z prawiznikom a jako namrěwec ryčerkubla z knjezom nad Hornjej Hórkou. Dnja 25. nowembra 1789 je wón w swojej ródnej wsy zemřel. Wo jeho jara skromnym, haj swojoraznym žiwjenju w Hornjej Hórcce je so častično pisało, při čimž je so přeni awtor Herman Ferdinand Wjela srjedź 19. lětstotka hišće powołał na ludźi, kotřiž běchu Budarja wosobinsce znali. Wo Budarjowej drasće rěka tam, zo wón wšednje chodžeše doma w dohlim županje z wjerćenym štrykom wokoło žiwota a z wołmjanaj kulojtej čapku na hłowje. W swojej bydlenskej stwě chowaše wón rólny a hospodarski grat a „wšelaki druhi čapor“. Na tute jara jednore, sam sebi napřečo skupe wašnje je wón živy był, hačrunjež běše jako knježk bohaty muž, kotryž je sej móhl k ryčerkublu w Hornjej Hórcce přikupić dalše ležownosće na druhich městnach.

Měric však mamy Jana Michała Budarja na jeho skutkach. Najwuznamniši z nich bě, zo je wón w léce 1767 za čas čezkeje chorosće w svojim wotkazanju postajil serbsku chudžinu a serbske syroty Hornjeje a Delnjeje Łužicy a Mišnjanskeho kraja (mały džěl hornjoserbskeho rěčneho tere- na přislušeše Mišnjanskemu kraje a z tym kurwjerchowstwu Sakska) nježiwajo na konfesionalnu přislušnosć ludźi k jeničkim namrěwcam cyłeho swójeho nahladneho

zamóženja. Budarjowe wotkazanje je so wopokazało hač do Přenjeje swětoweje wójny wjele Serbam jako pomoc w nuzy. Předewšěm přez to je jeho mjeno wostało w pomjatku mnohich pozdžišich serbskich generacijow. Ale spomóžnje skutkował za Serbow je Budar za čas swójeho žiwjenja tež na te wašnje, zo je wón jako prawiznik w njeličomnych procesach zastupował serbskich roboćanow přećiwo jich knježkam, a to často bjezplatnje. To je jemu wunjesło nimale legendarne připóznacé mjez roboćanami a na druhim boku hidu wšelakich knježkow.

Nježiwamy so tomu, zo su Serbja swójemu dobroćelej stajili 100 lět po wotzamknjenju testamenta, to rěka w léce 1867, we wosadnej wsy Hornjeje Hórki, w Budestecach, hdžež bě Budar pochowany, pomnik. Wo jeho poswjećenju dnja 2. oktobra smy přez rozprawnistwo Serbskich Nowin derje wobhonjeni. Čitamy tam, zo je so pomnik „z přinoškow Serbow w Hornjej a Delnej Łužicy a z mišonskeho kraja stajic hodžił ... a ma na přednjeje stronje te słowa: Jan Michał Budar. Dobroćel Serbow ... Na druheje stronje steji pak: Wot dżakownych Serbow. 1867“. Je to dyrbjal chětro swjatočny podawk być, přetož „w postajenym času poda so čah pod zwonjenjom zwonow z farskeho dwora wokoło cyrkweje na to město, hdžež bě pomnik nad njeboh Budarjowym rowom postajeny“. W čahu džěchu spěwarki a spěwarjo, wuběrk za Budarjowy pomnik, serbski murjerski mišter Wendler, stworićel pomnika, duchowni a wučerjo a wšelacy, kiž běchu so čahej přizamkli. Porjad poswjećenkeho

zarjadowanja je wězo tež w Serbskich Nowinach wotčišćany: Mjez narěčemi zaklinčeštej tam choral a moteta Korle Awgusta Kocora na słowa Handrija Zejlerja. Hłownu narěč měješe Jaroměr Hendrich Imiš, nimo njeho staj tam mjez druhim rěčaloj Michał Hórnik, tehdy hišće kaplan, a Delnjoserb Jan Bjedrich Tešnar. Zestajenje rěčnikow bě potajkim cyle w duchu Budarjoweho wotkazanja, kotrež však bě postajilo Serbow Hornjeje a Delnjeje Łužicy njehladajo na konfesionalnu přislušnosć za namrěwcow. K skladnosći podawka w Budestecach bě znaty ludowy basnik Pětr Mlónk napisał dlěšu baseń pod titlom „Mysle při poswjećenju Budarjoweho pomnika“, tohorunja wotčišćanu w tehdyšich Serbskich Nowinach.

Pomnik za Budarja, wulki granitowy kubus, steji džensa hišće na samsnym městnje na starym kěrchowje při cyrkwi. Wón je so mjezty wjacokrót restawrował: we wósmadžesatych lětach zařdženeho lětstotka na iniciatiwu Domowinskeje skupiny Budestecy, kiž bě wotpowědnu próstwu zapodała na serbski wotrjad tehdyšeho Ministerstwa za kulturu NDR, a znowa před něšto lětami. Wón je džensa w dobrym stawje, ale přistup k njemu je jenož móžny, hdyž je cyrkej wotewrjena.

Při skladnosći Budarjowych jubilejnych posmjertnych narodnin zajimuje nas wězo tež, kak wupada jeho bywše wobsydstwo, t. r. něhdyše ryčerkublu w Hornjej Hórcce, hdžež je so wón narodžił a živy był, džensa. Před něhdže 15 lětami smy tu w Pomhaj Bóh čitali wo jara zrudnuškim twarskim stawje a we wotpowědnym zwjazku rjada „Schlösser in der Oberlausitz“, wudatym před pjeć lětami, je samsny staw wopisany. Mjezty pak je so tójšto změnilo. Bywši knježi dom je – znajmjeńša zwonka – rjenje saněrowany, a to samsne přitřechi za wjetšinu kołowokoło so grupěrowacych hospodarskich twarjenjow. Cyła ležownosć je w priwatnych rukach a z płotami wobdata, tak zo bohužel njemóžeš do dwora stupić a sej twary zbliska wobhladać. Ale nimo zadnjeje fronty bywšeho knježeho domu wjedže zjawny puć a wottud je tójšto widžeć. Samo hdyž přijedžeš ze směra Čornych Noslic, poskića so čí na prawym boku dróhi hižo z awta rjany napohlad. Wjese- limy so, zo je runje nětko, hdyž wopominamy Budarja, tajki staw docpěty.

Wo Janu Michale Budarju móhlo so hišće wšelake prajić, ale naše móžnosće wopisowanja su wobmjezowane. W srjedźišću wopominanja tež w našim času steji, zo je wón za Serbow nimoměry zaslužbny muž był, kotryž sej wysoke hódnoćenje zasluži.

dr. Helmut Jenč

Pomnik za Jana Michała Budarja, dobroćela Serbow, na kěrchowje w Budestecach. Posta- jeny bu we wobłuku swjatočnosće w léce 1867 skladnostnje 100lětného wotzamknjenja Budarjoweho testamenta za serbsku chudžinu.

Foto: T. Malinkowa

Wo stawiznach serbskeje šule w Delnim Wujězdze

Wustajeńca a přednošk wo Gersdorfskim pedagogiumje za serbskich hólcow

Delni Wujězd wobsedzi dvě njewšědnej twarjeni: hród a pedagogium, kotremuž džensa po jeho poslednim wobsedźerju Dannenberghaus rěkaju. Wobě buštej wot Friedricha Caspara von Gersdorfa twarjenej, hród wot 1738 do 1742 a šula krótko na to w lětomaj 1746/47. Twarjeni dale zwjazuje, zo stej džensa w jara hubjenym stawje, tež dokelž wobsydstwowe poměry doskónčnje rozrisane njejsu. Hród słuša nižozemskemu investorej, šula pak wulkej zhromadnosći namrěwcow.

Jara čite towarstwo „Dannenberghaus“, pod předsydku Johanny Gruner, prócuje so hižo dlěje, šěršu zjawnosć wo stawiznach něhdyšeho pedagogiuma informować. Dołhodobny cil towarstwa pak je, šulske twarjenje zaso ze žiwjenjom pjelnić. W tutym zmysle su lěta wšelake pohladnicy a plakat zhotowić dali, kiž pokazuja šulu. Dale su mašu wustajeńcu přihotowali, kotraž informuje wo stawiznach šulskeho twarjenja. Jadro wustajeńcy su tři mobilne tafle, dvě dalšej matej so hišće zhotowić. K wšelakim składnosćam, kaž na příklad k wjesnemu swjedženju abo na dnju wotwrjeheneho pomnika, chcedza tak zajimcam stawizny jónkrótneho twarjenja zblížić.

Wustajeńca bu njedźelu popołdnu, 27. oktobra, z přednoškom wo stawiznach šule swjatočnje wotewrjena. Wuběrk serbskich knihow, kiž bě sobuorganizator wustajeńcy kněz Kunaschk po swojej wowce namrě, přehladku wobohaći a zdobom na serbske korjenje holanskeje wsy skedźbnja. Něhdže 40 zajimcow bě na žurlu wjesneho hosćenca „Tři lipy“ přichwatało, zo by sej wustajeńcu wobhladało.

Do toho pak předstaji Lubina Malinkowa w hodžinskim přednošku stawizny njewšědneho twarjenja, při čimž so wosebje na serbske stawizny šule koncentrowaše. Pedagogium bu wot Friedricha Caspara von Gersdorfa po příkladze slawneje syrotownje Augusta Hermanna Francki w Halle na dobro Serbow natwarjeny. Po jeho smjerći přewza bratrowska wosada šulu, přepoži ju pak 1756 do Niskeje, dokelž šula njebě wučězena. Wažniši hač serbski raz šule bě jednoće čiste nabožne wusměrjenje šule, čehoždla so jenom mašo šulerjow přiwwa. Z tym stejše moderne šulske twarjenje prózdne, štož mějachu wudowa Gersdorfa a wobydlerjo Wujězda za wulki skandal. 1784 zarjadowaše Peter von Hohenthal jako zastupnik bratrowske-

Lubina Malinkowa je wotewrjenje wustajeńcy z přednoškom wobrubila. Foto: J. Gruner

je wosady dalšu šulu w twarjenju, kotraž bě hłownje na synow zemjanskich swójbow wusměrjena. Najznačiji chowanc tu teje šule bě August Hermann von Pückler. Po přednošku wuwu so zajimawa diskusija wo serbskich stawiznach Delnjeho Wujězda.

Lubina Malinkowa

Wo dobroćelu Serbow a jeho založbje

Dr. Jens Buliš na Mačićnej akademiji wo Janje Michale Budarju a jeho wotkazanju přednošował

Składnostnje lětušich 300. narodnin Hornjohórcanskeho ryčerkublerja a dobroćela Serbow Jana Michala Budarja bě so dr. Jens Buliš, teologa a cyrkwiniski historikar z Chrósćic, na próstwu stawizniskeje sekcije Maćicy Serbskeje z jeho žiwjenjom a založbu zaběrať. Wuslědki swojich slědženow předstaji wón na Mačićnej akademiji 21. nowembra w Budyskim hosćencu „Wjelbiku“ w přednošku, na kotryž bě nimalo 40 serbskich a němskich zajimcow přichwatało.

Rysujo skrótku žiwjenje Budarja, wěnowaše so dr. Buliš předewšěm jeho testamentej, kotryž bě 1767, 22 lět do swojeje smjerće, napisať a w nim postajiť, zo zawostaji wšo swoje zamóženje serbskej chudźinje po cytej Łužicy. 1789 so testament wotewrě, ale hakle po dołho trajacych rjadowanjach so 1833 přěni raz wuplaći. Za to běchu so wšě imobilije z Budarjoweho wobsydstwa předali a so pjenježny fonds wutworili. Tole so lěstotk pozdžišo jako zahubne wopokaza, jako inflacija wšón kapital spózřě a z tym Budarjowu založbu zniči. 90 lět pak bě wona serbskej chudźinje ze žohnowanjom. Na wosoby, kotrež smědžachu pjenjezy

dostać, so wuske wuměnenja stajachu. Hustodosć bě rozsud tež wot subjektivneho posudka wosadnych fararjow, kiž mějachu mjena podať, wotwisny. Z podložkow wo wuplaćenju Budarjowych pjeněz hodza so zajimawe dopóznaća zdobyć wo narodnym wuwicu a socialnym položěnju w jednotliwych serbskich wosadach. Tak běchu Serbjja powšitkownje w dosć dobrym hospodarskim položěnju, přerěznje so jenož něhdže tři procenty do chudych ličach. Mjez tutymi chudymi bě wosebje wjele starych ludźi a wosebje wjele žonow. Zdobom hodzi so z dokumentow zwěsćić, kak serbstwo w běhu lětdžesatkow w jednotliwych kónčinach woteběraše.

W čitěj diskusiji po přednošku njehodžeše so zwěsćić, čehoždla bě Budar swoje zamóženje jenož Serbam wotkazať. Stawizna wo tym, zo bě jeho němska žona wobskoržiła, njemóže z přičinu być, dokelž dóndže k tutej wobskoržbje po dopóznaćach Hornjohórcanskeho domizniskeho slědźerja Dietharda Mardecka hakle něšto lět po napisanju testamenta. Tež prašenje, hač bě Budar byť Serb, njehodzi so bjeze wšeho wotmołwić. Na kóždy pad pak smě so z toho wuchadžeć, zo je wón serbsce rěčať

Dr. Jens Buliš přednošowaše wo Janje Michale Budarju. Foto: R. Ledźbor

a zo měješe dobry počah k serbskemu wjesnemu ludej. Kněz Mardeck přepryso na wopomnjenku swjatočnosć na dnju Budarjowych narodnin 9. decembra do Hornjeje Hórki, hdžež ma so na jeho ródny domje wopomnjenka tafla wotkryć. Referentej dr. Bulišej so připoslucharjo z wutrobnym přikleskom za přewšo zajimawy stawizniski wječork dżakowachu. **T.M.**

Rozprawa Serbskeho ewangelskeho towarstwa na léto 2013

Přednjesena na sobustawskej zhromadźiznje reformaciski džen w Njeswačidle

Serbske ewangelske towarstwo ma tuchwilu 44 člonow. Džensa je knjez farar Christoph Rummel z Hodžija swoje přizjewjenje přepodať. Tuž witamy jeho jako 45. člona.

Po lońšej sobustawskej zhromadźiznje je k nam powěšć dóšla, zo je dnja 28. oktobra 2012 naš česki přěćel a sobustaw našeho towarstwa bratr Václav Ptáček wumřel. Wón je rady hromadže z fararjom Jaromírom Strádalom k nam na cyrkwinske dny jězdźil a na nabožnych tydženjach w Tisu je nas stajnje k sebi dom přeprošyť a so na našich wulětach wobdžěliť. Wobchowajmy jeho w dobrym spomnjeću.

Předsydstwu našeho towarstwa přislušeja Lubina Exlerowa, dr. Günter Holder, Mato Krygař, Serbski superintendent Jan Malink, Měrćin Wirth, Günter Wjenk a Arnd Zoba. Lětsa smy so trójce schadźowali.

W nalěću tuteho léta smy nowu rumnosć w přizemju Serbskeho doma dóstali, kotruž džělimy sej z Maćicu Serbskej. Dokelž ma redakcija Katolskeho Posoła wobmjezowane rumnosće, su nas prosyli, zo by nachwilnje tež hłowny redaktor Katolskeho Posoła w tutej stwě swoje městno dóstať. To smy rady přizwolili.

Džěło w minjenym léće

Prěnje zarjadowanje po lońšej sobustawskej zhromadźiznje běše **adwentnička**, kotruž swječachmy njezdělu druheho adwenta na wosadneje žurli Michalskeje wosady w Budyšinje.

Krótko po tym smój so ze sup. Malinkom na swjedženskim zarjadowanju k **150lětnemu jubilejeju založenja Towarstwa Cyrila a Metoda** w Serbskim muzeju w Budyšinje wobdžěliť a tam postrowajmy přednjesoju.

Dalše zarjadowanje běše **džěłarnička serbskich Bjesadow**, na kotruž běše Bukočanska bjesada lětsa w haperleji přeprošyť. Widžu z wjeselom, zo zetkawaja so w někotrych wosadach wosadni na serbske Bjesady. Jako Serbske ewangelske towarstwo chcemy tute zarjadowanja po našich móžnosćach podpěrować. W awgusće smy zhromadnje z wjednistwom Domowinskeje župy Budyšin – knj. Liznarjec, knj. Pětrowej a knj. Thomasowej – wuradźowali a přemyslili, kak by so džěło Bjesadow podpěrować mohlto.

Tehorunja w haperleji spominachmy na **100. posmjertny dr. Jana Bohuěra Jakuba**. Zhromadnje z Maćicu Serbskej položichmy kwěćel na jeho row na Tuchorskim pohřebnišću w Budyšinje.

Měrćin Wirth

Foto: priwatne

16. junija bě džěłowa skupina Serbska namša składnostnje swjeho 25lětneho wobstaća na **swjedžensku Božu službu do Dešna** přeprošyť. Z člonow našeho towarstwa so tam wobdžělichu Trudla a Jan Malinkec, dr. Christiana Piniekowa, Měrćin Wirth a Günter Wjenk.

22. a 23. junija wotmě so **Serbski cyrkwinski džen** w Delnim Wujězdze. Na sobotnišim zarjadowanju slyšachmy přednošk knj. Lubiny Malinkoweje wo Wujězdžanskim wustawje. Wosebitosć cyrkwinskeho dnja bě, zo přebywaše synodalny senior Čěskobratskeje ewangelskeje cyrkwy, knjez Joel Ruml z Prahi, mjez nami.

W septembrje mějachmy **swójbnu pućowanje a dworowy swjedžen we Wuježku**. Popołnje, kotřež běše Krygarjec swójba organizowať, běše jara poradzene. Nawječor zaspěwa chór Łužyca z Delnjeje Łužicy a džěći džiwadłoweje skupiny Bratrowstwa předstajichu hru „Woda žiwjenja“.

Samsny měsac wotmě so **wulět ze Serbskim busom**. Wopytachmy rózowu zahrodu w Baršću a delnjołužisku wosadu Janšojce. Po tamnišim domizniskim muzeju wjedžeše nas knj. Ursula Starikowa. Wona bě tež na Božej službě mjez nami a je nam při swačinje na farje hišće to a tamne wo wosadze powědať.

Před dwěmaj njezdělomaj běše wikarka Jadwiga Malinkowa swójby na **nabožny kónc tydženja do Chołma** přeprošyť. Běše to rjana a wjesoła zhromadnosć. Wšitcy wobdžělnicy so nadžijeja, zo budže klětu zaso tajke zarjadowanje.

Tež lětsa je časopis **Pomhaj Bóh** prawidłownje pod redaktorstwom Trudle Malinkoweje wuchadzał. Jej a lektorce dr. Irenje Šerakowej so za spuščomne džěło džakujemy. Pomhaj Bóh je hódna a rjana dokumentacija serbskeho ewangelskeho žiwjenja. Rady přijimujemy dalšich abonentow.

Ochranowske hesła na léto 2014 su wušli a nam předleža. Knjez Hinc Šořta z Lauterbacha je hižo wjele lět za čisć přihotuje, a tak tež lětsa zaso. Zajimcy móžeja knižku tu džensa dóstať.

Hdyž hladamy na zarjadowanja poslednich dwanaće měsacow wróćo, tak zwišćimy bohate serbske ewangelske žiwjenje. Mamy předewzaća z dołhej tradiciju, kaž stej to cyrkwinski džen, kiž wotmě so lětsa 67. raz, a wudawanje časopisa Pomhaj Bóh, kotryž wuchadza hižo dlěje hač 120 lět. Mamy tež nowše zarjadowanja, kotřež

maja hižo swoje krute městno, kaž swjedžen we Wuježku, kotryž swječachmy lětsa džewjaty raz. A mamy nowe projekty, kaž nabožny kónc tydženja za swójby w Chołmje. To wšitko su nadžijepolne znamjenja.

Přehlad wo financach

Lětsa smy hač dotal dóstali dary za powšitkowne zaměry našeho towarstwa we wysokosći 259 eurow, sobustawske přinoški we wysokosći 249 eurow a kolekty při wosadnych zarjadowanjach 1.768 eurow. Na přinoškach za nabožny kónc tydženja a za Serbski bus kaž tež přez předař Kilianoweje CD smy dóstali dohromady 685 eurow. Cyłkownje mamy tak dochody we wysokosći 2.961 eurow.

Wudawkow mamy dotal 2.927 eurow. Su to: wudawki za cyrkwinski džen 1.580 eurow, za swjedžen we Wuježku 300 eurow, za Serbski bus 405 eurow, za džěłarničku w Bukecach 306 eurow, za wudawanje Ochranowskich hesłow 200 eurow, 72 eurow za přebywanje Rejzki Ledźborec w Israelu a dalše drobne wudawki we wysokosći 64 eurow.

Za Pomhaj Bóh smy dary we wysokosći 959 eurow dóstali a abonentske pjenjezy we wysokosći 1.455 eurow. Załožba za serbski lud a sakska krajna cyrkej dale wudawanje časopisa podpěrujetej.

Džakujemy so wšitkim daricielam, kotřiž džěło našeho towarstwa a wudawanje časopisa Pomhaj Bóh financielnje podpěruja.

Wublad na léto 2014

Džěłarnička za Bjesady so za klětu 8. februara w Rakecach přihotuje. Cyrkwinski džen chcemy 22. junija we Wojerecach zhromadnje ze Serbskim domizniskim swjedženjom swječić. Wot 4. do 6. julija wotměja so we Wróclawju Křesćanske zetkawanske dny. Prócujemy so wo to, zo by tam tež serbski podžěl był. Přihotuje so informaciske stejišćo a ewentalnje tež wustup spěwneje skupiny ze Slepoho. Tež swójbnu pućowanje a dworowy swjedžen we Wuježku stej zaso předwidžanej. Nadžijam so, zo budže klětu dalši kónc tydženja za serbske swójby. Na reformaciskim swjedženju chcemy zaso zhromadźiznu našeho towarstwa přewjesć. Dale starać chcemy so tež wo wudawanje časopisa Pomhaj Bóh a Ochranowskich hesłow.

Na kóncu swojeje rozprawy chcu so wšitkim člonam našeho towarstwa a dalšim wosadnym džakować, kotřiž so wo serbske ewangelske cyrkwinske žiwjenje prócuja a je aktiwnje podpěruja. Wjeselimy so na dobre zhromadne džěło w přichodnym léće.

Měrćin Wirth, předsyda SET

Sobustawska zhromadźizna SET reformaciski dzeń w Njeswaćidle

Třeci króc hižo zeńdžechu so sobustawy Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Njeswaćidle. Na cyrkwiskim dnju w juniju 1994 bě so towarstwo tu z 33 člonami založilo. Reformaciski dzeń 2004 zeńdže so 47 sobustawow a hosći k zhromadźiznje w Njeswaćidle a poda so wottud do Wětrowa k znowaposwjećenju Lutheroweho pomnika, kotryž bě so na iniciatiwu SET wobnowił. Lětsa k 20. sobustawskej zhromadźiznje towarstwa móžeše předsyda SET Měrćin Wirth do žurle cyrkwyje 35 wobdźělnikow witać, mjez nimi džewjeć hosći.

Zeńdženje zahaji so tradicionelnje ze zhromadnje zaspěwanym Lutherowym kěrlušom „Jed'n twjerdy hród“. W swojej nutrnosti pokaza sup. Malink na bohate herbstwo, kotraž je reformacija za serbski lud wuskutkowała. Njeswaćidlska fararka Susanne Aechtner zhromadženych z němskim postrowom do wosady witaše a so w kuchni wo dobru swačinu postara. K njedawnym wosomdžesaćinam wupřa předsyda SET člonce Hance Tarankowej z kwěćelom zbožo. Z přikleskom powitachu přítomni Grofic mandželskeju z Chasowa, kotraž běštaj njehladajo na wysoku starobu do Njeswaćidla přijětoj.

Po kofeju přednjese Měrćin Wirth rozprawu wo džělawosci towarstwa w minjenym lěće (hlej strona 8). Handrij Sembdner bě hromadže z Hanaróžu Šafratowej financy towarstwa pruwował a wobkrući prawosć podložkow. Wobě rozprawje so wot člonow jednohłósne schwališter. W rozmołwje wo towarstwowych předewzacach přeproso Jadwiga Malinkowa přítomnych klětu sobu do Chołma, wšako ma nabožny kónc tydženja nic jenož za młode swójby,

Předsyda Měrćin Wirth položi kwěćel w serbskich barbach na row zaslužbneho Njeswaćidlskeho fararja Jurja Jakuba.

Fóce: M. Bulank, A. Zoba

ale za wšě generacije być. Handrij Wirth na to skedźbni, zo chowaja so w Njeswaćidlskim farskim archiwje tež serbske zajimawostki a zo pyta dale za rowom fararja Mjenja. Mato Krygar přeproso na zhromadny wječork serbskich Bjesadow w nowembru do Hodźija a tamniši wosadny farar Christoph Rummel připowědži, zo budu 4. adwenta zaso serbske kemše w Hodźiju.

Přednošk na lětušej zhromadźiznje bě wěnowany bywšemu Njeswaćidlskemu wosadnemu fararjej Jurjej Jakubej, kotraž 100. posmjertniny w nowembru wopominachmy. Z pomocu mnohich wobrazow předstaji Trudla Malinkowa wo serbstwo wulce zaslužbnu Jakubec farsku swójbu – staršeju a jeju pječ džěci, z kotrychž bě Jurij Jakub najwuznamniši. Woporniwoje je wón we wosadže, w pismow-

stwje a towarstwach za serbstwo skutkował. Tež financelnje je serbske džěto za žiwe dny a z bohatym wotkazanjom wulkomyslnje podpěrał. Přednoškeju móžeše Kurt Latka z Přiwćic dodać, zo bě farar Jakub jeho džěda zwěrował a zo bě jeho bratr w 1930tych lětach jako serbske paćerske džěćo pjenjezy z Jakubec wotkazanja dóstał.

K zakončćenju zeńdžechu so někotři wobdźělnicy při rowje Jurja Jakuba na wjesnym pohrjebnišću. Sup. Malink porěča počesćace słowa, Měrćin Wirth položi kwěćel w serbskich barbach na row a zhromadzeni zanjesechu serbsku hymnu. W předpolu počesćenja bě Njeswaćidlska wosada dała row čerstwje z efojom zwosadžeć. Tak Jurij Jakub tež sto lět po smjerći w swojej bywšej wosadže njeje hišće zabyty. **Trudla Malinkowa**

Zhromadny wječork Bjesadow w Hodźiju

Hodźijska cyrkej je swojeju wěžow dla dobry pućnik k wosadnemu domej Hodźijskeje wosady. Ale w nowembrje so hižo zahe čmíčka a wječor wokoło sedmich nje-

móžeš wěži hižo widjeć. Za wjetšinu člonow Rakečanskeje bjesady, kotřiž chychu so 6. nowembra na zhromadnym zarjadowanju Hodźijskeje, Bukečanskeje a Rake-

čanskeje bjesady wobdžělic, bě to nje-předwidžana njeluboznosť. Ale Hodžij njeje tak wulka wjes – a skónčnje smy wšitcy dypkownje město zarjadowanja docpěli.

Tam staj knjez Krawc z Hodźijskeje a knjez Krygar z Bukečanskeje bjesady něhdže třiceći hosći witać móhloj. K zahajenju wječorka je Hodžijski wosadny farar Rummel krótku nutrnosť džeržał. Sčěhowaše hłowny džěl wječorka, předstajenje knihi „Lausitz mittendrin“. Jeje awtor Alfons Frencl je tójšto wotrězkow swojeje noweje knihi rozložil. Přitomni zhonichu wjele zajimawych, njewšědnych a kurioznych faktow wo Łužicy a z cyłeho swěta. Za člonow Bjesadow bě to tež dobre zwučowanje, ertnje přednjese serbske teksty zrozumić. W mjenje Rakečanskeje bjesady džakuju so Alfonsej Frencljej wutrobnje za zajimawy wječork.

Přednošowar Alfons Frencl (srjedza) w rozmołwje z wopytowarjami wječorka Bjesadow

Günter Holder, Rakecy

Krajna synoda Sakskeje

Poslednje zeńdženje 26. krajneje synody Sakskeje wotmě so wot 15. do 18. nowembra 2013 w Drježdźanach a běše z mnohim džěłom napjelnjene. Pjatk džěłachmy najprjedy we wuběrkach a nawječor zeńdžechmy so w plenumje. Wyši krajnocyrkwinski rada Burkart Pilz a sotra dr. Anja Richter předstajitaj nowu kublansku koncepciju „glauben leben lernen“. Wobjednachmy zakon za porjad při Božim wotkazanju z džěćimi a schwalichmy zličbowanje na lěto 2012.

Kublanska koncepcija

Koncepcija je so z wulkej prócu pod sobudžěłom třoch wšelakich eforijow wudžěłała. W přnim džělu so kublanje z ewangeliskeho wida předstaji. Reformatorojo su dali wažny impuls z tym, zo spóznachu kublanje jako džěl křesćanskeje wěry a zo spěchowachu tutón nadawk. Tajke kublanje chce wosobiny docpěć, kotraž maja kmanosće, něšto zrozumić, so dorozumić, so wuprjajić, něšto kritisce posudžować, a kotraž zamóža samostatne być. Zakład tajkeho kublanja je ewangelij Jezusa Chrystusa. To rěka, zo móže kóždy čłowjek w zhromadnosći wosobinski počah k Bohu natwarić a w tym swój puć pytać a po nim hić. Proces kublanja trjeba zhromadnosć wěriwych. Kublanje z ewangeliskeho wida měni, što čłowjekoj jako Bože stworjenja ze swojim žiwjenjom činja – hladajo na swoju wěru, na žiwjenske wobstejnoscě, na počahi k swojim sobučłowjekam, na wobswět a na towaršnosć, w kotrejž su žiwi. W nimale stowostromskim zešiwku wobjednawaja so w dalšich džěłach: kublanske městna a kublanske móžnosće; wužadanja, perspektiwy a impulsy; daledžěto a přesadženje a naposledk krótke předstajenje našich cyrkwinskih kublanišćow. Koncepcija je zo džakownje z někotrymi přispomnjenjemi přiwzata.

Rozprawa biskopa

Sobotu slyšachmy rozprawa biskopa Jochena Bohla. Wón zaběraše so wobšěrnje z mandželstwom a swojbu w zhladowanju mjez instituciju a awtonomiju. Wuchadzišćo bě spis „Orientierungshilfe“ rady EKD, kotryž bě njeměr wubudził. Z ličbami předstaji biskop tuchwilnu situaciju mandželstwow a swojbow w najwšelakorišich formach. We wuwjedženjach wo mandželstwje a swojbjje zhladowaše wón na wuwice w poslednich lětdžesatkach. W džělu wo generacijach pokaza na wulki rozdžěl w zhromadnym žiwjenju muža a žony a na drugej stronje homoseksuelnych partnerow: W přnim padže hodži so žiwjenje po Božej woli wot generacije k generaciji dale dać, w druhim nic.

Biskop praji: „Wjeselimo so z čłowjekami, kotřiž chcedža mandželstwo pod Bože

žohnowanje stajić.“ Za swójby widzi wón tři wažne dypki: Sprěnja maja so jako generacije zapřimnyć a sej tak mjez sobu pomhać, zdruha maja so swójby ze stejišća džěsća zapřimnyć a střeća mamy towaršnostne změny widjeć a z tymi, kotřiž so njewoženja, bjez předsudkow wobchadjeć a jim tež w cyrkwiskim žiwjenju sobudžěto poskićec. Zjimaše to w sadže: „Chcemy so prócować swojbam napřećo přichileni być, hdžež to hišće njejsmy, a w cyrkwi orientaciju na swójby podpěrać.“

Rozprawy a zakonje

Dale slyšachmy sobotu rozprawa cyrkwiskeho wjednistwa a zaběrachmy so z hospodarskim planom na lěto 2014 we wysokosći nimale 187 mio. eurow kaž tež z naćiskom zakonja za nastajenje koncepcije za wosadne twarjenja. Zastupjerjo krajneje cyrkwe Sakskeje a krajnocyrkwiskeho zjednoćenstwa podpisachu sobotu zhromadne dojednanje. W 20 hodž. zhromadnichmy so k zabawnemu wječorkej.

Njedzělu swjećachmy Božu službu w cyrkwi Třoch kralow. Předowaše wiceprezident synody, superintendent Rudolph z Lubija. Po wobjedže zetkachmy so zaso k dalšemu džělu.

Sakski statny sekretar Wolff postrowi nas w mjenje sakskeho knježerstwa a počahowaše so hnydom tež na rozsud sakskeho wustawoweho sudnistwa nastupajo financowanje swobodnych šulow, kotryž bě so pjatk wozjewił. Slubjenje, zo budže so bórže na přechodnych postajenjach džětać, džakownje přiwzachmy. Runopravne financowanje budže ewangeliskim šulam jara pomhać. Zakon so w tutej legislaturje krajneho sejma, kotraž so w lěću 2014 skónči, najskeje wjace njewobzamkne.

Dlěši čas zaběrachmy so ze změnu zakonja wo cyrkwinskih wobwodach.

Wobšěrna rozprawa krajnocyrkwiskeho wjednistwa da zajimcam dobry přehlad wo mnohostromskim džěle w našej cyrkwi. Tež my Serbja smy do njeje zapřijeci.

Wyši krajnocyrkwinski rada Burkart Pilz předstaji nowu kublansku koncepciju.

Zwjeselace přeprašenje dóstachmy na cyrkwinski džěł, kotryž budže zhromadnje ze swjedženjom cyrkwinskih chórow wot 27. do 29. junija 2014 w Lipsku.

Póndzělu skónčichmy druhe čitanja zakonjow. Direktor Volker Dally rozprawješe wo džěle Lipšćanskeho misionstwa. Wón wuzběhny mjezsobne plódnje počahi mjez cyrkwjami pola nas, w Africe a w Aziskej. Kóždy partner móže wot drugeho něšto wuknyć a tak swój horicont rozšěrić.

Synoda schwali jednohłósny namjet socialnoetiskeho wuběrka, kotryž podpěra wobzamknjenje EKD-synody k temje eksporta brónjow. Starosćimy so, zo je Němska jedyn z najwjetšich twarcow a překupcow brónjow. Eksport brónjow přeco bóle přiběra a tak k temu dopomha, zo so konflikty přiwótřa a nowe nastanu. Dotalna politika na tutym polu dyrbi so změnić.

Na kóncu synody namołwjachu so synodalajo, zo bychu zaso k wólbam do synody kandidowali. Tež druhim měli sobudžěto w synodže poručić a tak nowych kandidatow wabić. Wosebje žony su namołwjene k wólbam za synodu kandidować.

Biskop da mi na puć, zo bych Serbow wot njeho strowił. **Handrij Wirth**

Pohlad do plenuma

Fóce: M. Oelke

Zwony zaklinčeli

Na kerušnych kemšach njedzeli, 3. nowembra, zaklinčachu přeni raz Malešanske nowe zwony. Kantor a fachowc za zwony Arnold Rißler rozložili jich wšelaki zynk a zhrmadne klinčenje. Zajimcy móžachu sej tež na wěžu dóńć, sej nowe zwony wobhladać. Při kofeju a tykancu zhrmadženi potom zakončenje tři lěta trajacych prócowanjow wo nowe zwony woswjećichu. Malešanska cyrkej ma nětk štyri zwony: tři nowe z lěta 2013 a jedyn z lěta 1921. Dwaj z nich matej serbski napis: Na zwonje z lěta 1921 je čitać jenož serbske hrono „Žiwych wołam, morwych žaruju“ a srjedźny nowy zwón ma dwurěčny napis „Verleih uns Frieden gnädiglich. Zdźerž, Knježe, swoje słowo nam“. **T.M.**

Cyrkwinski forum

„To serbske w cerkwi“ rěkaše forum, na kotryž bě Šula za delnjoserbsku rěč a kulturu 7. nowembra do Žylovskeje cyrkwy přeprošyła. Zhorjelski generalny superintendent Martin Herche a za Serbow zamołwity farar Ingolf Ksenka kaž tež wosadni dr. Christiana Piniekowa z Choćebuza, Uwe Gutšmidt z Bórkow a Maksimilian Hasacki z Dešna rozprawjachu a diskutowachu wo tučasnym serbskim cyrkwiskim žiwjenju w Delnej Łužicy. Mjez druhim so namjetowaše znova wudać delnjoserbsku bibliju. **T.M.**

Zwonowa zhromadźizna

Něhdže 20 zajimcow z Poršiskeje wosady zeńdže so štwórtk, 7. nowembra, na Poršiskej farje k wuradźowanju wo wuhotowanju nowych zwonow za wosadnu cyrkej. Trudla Malinkowa předstaji w přednošku

stawizny, napisma a wudebjenje dotalnych a nětčišich Poršiskich zwonow. Zdobom porěča tež wo nowych zwonach, kotraž dachu sej Bukečanska, Malešanska a někotre dalše wokolne wosady w zašłych lětach zhotowić. Přitomni so za to wuprajichu, zo měli so tež na nowych Poršiskich zwonach serbske napisy jako wuraz dwurěčnosće wosady jewić. Cyłkownje maja so tři nowe mjedžane město dotalnych železnych zwonow z lěta 1949 leć. Jako štwórtky wobchowac ma so mjedžany zwón z lěta 1919. Jeli so wšě planowanja radža, móhli so nowe zwony hižo klětu leć a poswjećić. **T.M.**

Ekumeniske kemše

Na pokutnym dnju, 20. nowembra, wotměchu so w tudyšej awtodróhowej cyrkwi ekumeniske kemše. Ewangelska fararka Bärish z Drjewnicy (Großdrebnitz) pola Biskopic zložila swoje předowanje na tekst wo nasycenju pjeć tysac ludźi (Lk 9). Na kemšach wobdźělachu so tež katolscy Serbja z wokolnych wsow. Pozawnišća ze wšelakich wosadow spěwanje kěrlušow na svojich instrumentach přewodžachu. Při tym zaklinča tež kěrluš w serbskej rěči. **I.Š.**

Lipšćanscy konfirmandža w Serbach

W nazymskich prózdnicach přebywaše 40 pačerskich dźěći z wjacorych wosadow Lipšćanskeho kraja tydźeň w Smochćicach. Wot 21. do 25. oktobra zaběrachu so pod temu „Štó sy ty?“ z cuzym, jim dotal njeznatym. Tak zeznachu katolscy swět při wopyće klóštra Marijina hwězda w Pančicach-Kukowje abo při putnikowanju po Jakobowym puću hač do Baćonja. Wosebje zaji-

mawa bě diskusija mjez ewangelskim fararjom Stephanom Rostom, katolskej wosadne Petru Kaulfürstowej a serbskej ateistku Terezu Stübnerec. Jara wosobinsce powědachu wšitcy tři wo swojej wěrje a wo swojim wuznaću.

Wězo zeznachu młodostni tež serbsku Łužicu. W Budyšinje wopytachu we wobłuku měšćanskeje rallyje mjez druhim Serbsku kulturnu informaciju, hdžež nawuknychu někotre serbske sady, a Serbski muzej, w kotrymž so ze serbskimi bajemi zaběrachu. Wězo wopytachu tež Michałsku cyrkej, hdžež sej mjez druhim serbski Lutherowy pomnik wotkrychu. Při pućowanjach spytachu młodostni přeco zaso serbske napisma na tafličkach wučitać, štož bě hustohdy žortne.

Bě to jara poradženy tydźeň. A tak rozzhonowachu so wšitcy ze serbskim „Božemje!“, kotraž běchu w běhu tydženja nawuknyli. **Jadwiga Malinkowa**

Konfirmandža z Lipšćanskich kónčin spytaja serbske napisma na wjesnej taflji čitać.

Njezabudźće na abonement!

Prosmy našich čitarjow, zo njebychu za byli abonement za Pomhaj Bóh zaplaćić. Pomhaj Bóh plaći na lěto 8,00 eurow.

Abonementski pjenjz hodźi so přepokazać na konto

Serbskeho ewangelskeho towarstwa
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
při wokrjesnej nalutowarni Budyšin,
BIC: SOLADES1BAT.

Poskićamy tež móžnosć wotknihowanja. Za to trjebamy poňnomóc za wotknihowanje, kotruž byšće dyrbjal/a pósćać na:

Serbske ewangelske towarstwo
Měrcin Wirth
Privatny puć/Privatweg 21
02625 Budyšin/Bautzen.

Wotknihowanja stanu so pod identifikaciskim čisłom Serbskeho ewangelskeho towarstwa: DE66PB100000407054

Poňnomóc za wotknihowanje (Einzugsermächtigung)

Z tym dam Serbskemu ewangelskemu towarstwu poňnomóc,

lětnje _____ eurow

za abonement časopisa Pomhaj Bóh wot mojeho konta wotknihować, doniž njezapřečiwuju.

mjeno a adresa: _____

_____

_____

IBAN: _____

BIC: _____

mjeno banki: _____

datum a podpismo: _____

Powěsće

Chołm. W nazymskich prózdnicach přebywaše něhdže 40 dźěci z Kamjenicy w Chołmje, zo bychu nazwučowali bibliski musical. 24. oktobra wopytachu Budyšin, hdžež jim Serbski superintendent Michalsku cyrkej předstaji, wosebje však jeje dwurěčne tradicije. Ze zajimom scěhowachu jeho wuwjedženjam wo serbskim wosadnym dźele.

Janšojce. Na reformaciskim swjedženju swjećeše něhdže 50 kemšerjow w Janšojскеj cyrkwi serbske kemše. Mjez nimi bě tež wosadna fararka Gabriele Neumann. Tři kemšerki běchu přišli w serbskej drasće. Předowanje měješe farar Ingolf Kšenka z Nosydojca. Přeni raz je serbske předowanje tež jako němski přeložk předležalo za tych, kiž serbsce derje abo scyła njerozumja. Po Božej službje zhromadźichu so wšitycy na farje na kofej, bjesadu a zhromadne spěwanje.

Wojerocy. Serbski džělowy kruh Wojerowskeje Janskeje wosady zeńdže so štwórtk, 7. nowembra, k dalšemu wuradźowanju. Hłowny tema běše přihat Serbskeho cyrkwinskeho dnja 2014, kotryž ma so zhromadnje ze Serbskim domizniskim swjedženjom swječić. Termin postaji so na 15. junij 2014, započatk budže w Janskej cyrkwi a pokročowanje w Židzinom. Ze zadźiwanjom dyrbjachu přítomni na wědomje wzac, zo wotpokazuje Założba za serbski lud wot lěta 2013 spěchowanje předewzaca.

Budyšin. Po měsacaj trajacym ponowjenju a rjedzenju zaklinčachu 10. nowembra na swjedzenskich kemšach přeni raz zaso pišćele Michalskeje cyrkwe. Božej službje přizamkny so zhromadny kofej. Wječor wotmě so derje wopytany koncert za pišćele a obowu, kotryž wuhotowaštaj organist Feliks Brojer z Budyšina a oboist Jochen Heiber z Korzymja. Wobnowjenske džěta je Eulec firma z Budyšina, kotraž bě pišćele 1976 natwarila, wuwjedła. Zdobom je so kantorej pod pedalemi małe tepjenje zatwarilo. Dohromady plačachu džěta 28 000

eurow, z kotrychž je wosada w běhu dweju lět tři štwórciny nazběrała.

Budyšin. Z rekordnym wobdželenjom něhdže 850 wosobow woswjeći so džeń swj. Měrcina w Budyšinje. Twarskich džělow w Pětrскеj cyrkwi dla zahaji so zarjadowanje z nutrnosću w přepjelnjenej Michalskej cyrkwi. Při zakončenu na Budyskim hrodze požohnowachu so dźěci a dorosćeni tež ze serbskim žohnowanjom.

Halštrow. Budyski cyrkwinski wobwod přewjedze w nowemburu wizitaciju we wosadomaj Halštrow/Protecy a Smječkecy. Serbski superintendent wobdžěli so 13. nowembra na posedženju cyrkwinskeju předstejičerstwow w Halštrowje. Zastupjerjo Smječkečanskeho předstejičerstwa pokazachu na to, zo wužiwa so serbsčina we wosadze při wšelakich skladnosćach. Dojedna so wobdželenje Serbskeho superintendenta na posedženju tamnišeho předstejičerstwa.

Dary

W oktobru je so dariło za Serbske ewangelske towarstwo 100 eurow, 50 eurow a 30 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 225 lětami, 5. decembra 1788, narodzi so farar **Kito Wylem Broniš** jako syn fararja Mata Broniša w Pricynje w Kalawskim kraju. Wopyta gymnazij we Łukowje a studowaše teologiju w Lipsku. Po někotrych lětach wučerjenja w Lubinje a fararjenja w Němcach sta so z naslědnikom swjeho 1825 zemřeteho nana a bě wot 1826 do 1874 z duchownym w ródnej Pricynskej wosadze. Wón wosta nježenjenc, wěnowaše so pódlu zastojnskeho džěta wědomostnym zajimam a sta so z wuznamnym serbowědnikom. Zaběraše so z rěčespytom, ludowědu, stawiznamy a krajowědu a wozjewjowaše mnoho přinoškow w němskich a serbskich časopisach. Wot 1844 bě sobustaw Hornjołužiskeje towaršnosće wědomosćow w Zhorjelcu. Serbscy wučency kaž J. A. Smoler, K. A. Jenč, K. A. Fiedler a A. Muka jeho wopytowachu a zwiski k njemu wudžeržowachu, runje tak tež někotři wukrajni slawisća. K jeho 90. narodninam 1878 pósłachu jemu delnjoserbscy prócowarjo z Choćebuza serbski telegram, kiž bě prawdepodobnje scyła přeni telegram w delnjoserbsčinje. Wot 1874 bydleše na wuměnk w Drjowku, a to něšto lět hromadze ze swojim bratrom Hendrichom Awgustom Bronišom, kotryž bě byt z fararjom w Šćeńcu a Wjelceji. 93lětny zemřě 1881 w Drjowku. *T.M.*

Přeprašujemy

01.12. 1. njedźela w adwencie
14.00 wosadne popoždnje w Slepom (sup. Malink)

08.12. 2. njedźela w adwencie
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
14.00 kemše w Budyšinje w Michalskej (sup. Malink), po tym adwentnička na farje
16.00 adwentne spěwanje w Michalskej cyrkwi (ze serbskim podžělom)

21.12. sobota
17.00 adwentny koncert Serbskeho gymnazija w Michalskej cyrkwi

22.12. 4. njedźela w adwencie
09.30 kemše z Božim wotkazanjom w Rakcach (sup. Malink)
10.45 kemše z Božim wotkazanjom w Hodźiju (farar Rummel)

25.12. 1. džeń hód
10.00 kemše z hodownej hru w Klósterskej cyrkwi w Choćebuzu (farar Schütt, farar Kšenka)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

26.12. 2. džeń hód
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej z kemšemi za dźěci (sup. Malink)

29.12. 1. njedźela po hodžoch
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Rummel)

05.01.2014 2. njedźela po hodžoch
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej z kemšemi za dźěci (sup. Malink)
14.30 ekumeniski nyšpor w cyrkwi Našeje lubeje knjenje w Budyšinje, přizamknje so hodownička na Benowej žurli Montessorijoweje šule na Tzschirnerowej

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čisć: Lessingowa čisćernja, Kamjenc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Założby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.